

www.e-rara.ch

**Jacobi Pontani de Societate Jesu Progymnasmatum latinitatis sive
Dialogorum selectorum libri duo**

Pontanus, Jacobus

Friburgi Helvetiorum, 1606

Bibliothèque cantonale et universitaire Fribourg

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-135260>

[Progymnasma undecimum. Auxilium, & consilium. - Progymnasma vigesimum. Instruere, &
adornare mensam.]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

140 PROGYM. SELECT.

CORAM IN OS LAVDAREM) Ironicè, verborum contumelia lacerarem hominem. Os ad malè audiendum præbere. Cic. ad Att. lib. 1. Vno ore, id est, vno consensu. Exire, excidere ore quippiam. CAPILLO CONSCINDEREM) Ich wolt ihm die Birt schütten.

43 PROGYMNASMA
VNDECIMVM.

Auxilium, & consilium.

EDMUNDVS, GALLVS.

EDMUNDVS. Tātum sudoris & laboris indipiscor in hac epistola cōponenda, quantum ad hunc diem in alia nulla. G. Qui fit? E. Iliade longior est: hoc primum. Secundo loco plurimæ iasunt voces, quas in Germanicolatino Calepino cogor quærere, vt Gauckler/ Ferberstangen/ Muscatblüe. Præterea scatet modis loquendi, & prouerbijs difficillimis, nisi velim Germanismos inserere: vt, Die Leut zur Banck hauwen. Et: Man soll die Leut nit an Belz setzen. Item: Ich bin nicht dein Narr/ similibus. Quis me non exhibilet, si dixerō: non oportet pediculos ponere in pelliceo: Non sum tuus stultus? Primū illud ne germanismo quidem exprimi potest. G. Coniicio signi-

significari eo genere loquendi, detrahere fama
 aliorū, sumpta videlicet metaphora, seu ducta
 allegoria à lanijs, qui carnes quas fecerunt ir-
 gulatis excoriatifq; animalibus, in frustra secant
 bipennibus, & in officinis (Zu der Fleischbäck-
 auff dem Laden) venales pponunt. Sic obtre-
 ctatores, & alienæ famæ carnifices occidunt:
 quodammodo homines, eosque vt carnes au-
 dientibus vendunt: apud quos nempe eos in-
 sumum contemptum adducunt, & planè de-
 spicabiles reddunt. Hoc ergo si ita est (vt equi-
 dem esse puto) ecquid animaduertis quanta e-
 nergia, quanta significatio sit in hac formula lo-
 quendi Germanica? E. Animaduerto, tuamque
 interpretationem amplector. Verū quid das
 consilij? G. Quando in locos impeditos in-
 dis, Magistrum ora, vt te expediat: sic enim ius-
 sit nos facere, egoq; id non omitto. Nuper cum
 nescirem quid esset Latine, Buttermilch / &
 Wassernudel: Item quibus verbis dicerem: Es
 weis wol wie es einem Schalk vmbß Herz
 ist / vtrumq; ex eo cognoui. E. Imitabor te po-
 sita verecundia, quæ me hucusque absterruit.

N O T A E.

AVXILIVM) Substantium quod subest deficienti-
 bus: Presidiū imponitur: Auxilium repentinū

est. Ita subsidium ad secundos casus preparatur. Praesidium
ad custodiam collocatur. Auxilium, ut prosit, insperatum
venit. Cornel. Front. ILIADE LONGIOR) Iliadem
& Odyseam duo nobilissima, et sane longissima poemata
Hom. erus condidit, quorum illo res Graecorum ad Ili-
um, siue Troiam gestas: hoc Ulyssis reditum in patriam
descripsit. Virgilius, quem latinum Homerum docti ap-
pellant, duodecim libri similitudinem quandam utriusque
voluminis Homerici complexus est. Quod si prouerbi-
um ita offeratur: Prolixius Iliade, seu ut Pollux habet
μακροτέρα τῆς ἱλιάδος & λαλῶν, tum in
garrulos valebit. Quanquam & priore modo id signifi-
cauerit. Deinceps aliud à me nihil desiderari video, nisi
ut quae in hoc pgymnasmate in sunt Germanica, ea la-
tine interpretor, tamen si ad Graeca quoque confugiendum
erit. (Gauelfer) Prestigator, funambulus, schanobar-
tes, neurospastes, necromanticus, magus. Serber stan-
aen) Inficere est Serben. Insector, ein Serber, quem
barbari tinctorem. Pertica, vectis, Ein Stang / ein
Nigel. Dicamus ergo porticam infectoriam, seu vectem
fullonium, ut alij. Muscatblum) Macer. Porro elegi-
tem illam allegoriam de obtrectatione, certum est non in-
telligi ab iis, qui Sueuia & Bauaria totam Germaniam
contineri putant. Man soll die Teufel nit an Bel-
setzen.) Simile apud nostrates, Man soll den Teufel
fehl nit an die Wand mahlen / er kommt sonst wol.
Latinum prouerbiolum satis idoneum mihi nullum adhuc
in mentem venit. Satis est hoc nosse, illo germanico mo-
ri nos

ri nos fugiendas occasiones incommodorum. Ich bin
 nit dem Narr) Non omnibus dormio. Non omnibus
 seruió. Ich laß mir nit Stroh in Bart flechten.
 Buttermilch) serum lactis, unde butyrum expressum
 est. Lac seorsum, lac agitatum, ebutyratum. Wassere
 nudel) A. $\pi\epsilon\pi\lambda\omega$ coquo sit pemma, quo nomine spe-
 ciatim quoddam placentie genus intelligitur, seu delica-
 tiora pistorum opera, vt sunt placentæ. Quoniam igi-
 tur, Nudel, in placentis sunt, adiunge $\ddot{u}\ddot{o}\ddot{w}$, & dis
 hydropemmata. Er weis wol wie es einem
 Schalek umbs Herz ist) Fur cognoscit furem, &
 lupus lupum.

PROGYMNASMA 44

DVODECIMVM

Charta in membranam consuta.

CHRISTOPHORVS, HVGGO.

CHRISTOPHORVS. Mi Hugo, est quod
 abste petam. H. Pete audacter. C. Insue
 mihi in membranam hasce chartas pu-
 ras. H. Ipsemet insueres. C. Expers sum huius
 artificij : atque vt id credas, inspice hunc li-
 brum, quàm sit inconcinne distorteque con-
 sutus. H. Nec me Bibliopegus erudiuit. C. At-
 tamen, quasi eruditus, eleganter id facis. H. Si

G 4.

cui

cui optimè placet, ei optimè facio. Complicasti ne iam chartas tuas? C. Maximè, istæ sunt. H. Da filum, acum, membranam. C. Cape omnia. H. Filium oportet ceratum esse, vt opus euadat diuturnius. C. Heus pueri, quis secū affert ceram? H. In meo sacculo quæram. Aliquid certè reperio, ceram candidam, commodissima est huic rei: nuper mihi hoc frustillum donauit ædituus ad tales vsus. Tu porrò attentus aspice me suentem, & artem disce, quò post hac aliena opera ne indigeas. C. Aspicio intentis oculis. H. Ecce quemadmodum chartam chartæ arctius coniungo, vt spatium inter illas nullum intercedat. C. Video. H. Item quemadmodum suprâ & infrâ sunt æquales inter se, nulla prominet. C. Aptè, artificosè. H. Nec foris in tergo fila superiora inferioribus longiora visuntur: nec primum à secundo maiore intervallo distat, quàm secundum à tertio, tertium à quarto. C. Peritè. H. Nodi parui, & intus omnes. C. Sanè. H. Nunc tu cultellum accipe sis, partesque chartarum superiores cautè scindendo aperi. C. Pro ista opera referetur gratia tibi, mi Hugo. H. Satis gratiarum retuleris, si me amaueris, & maiore quadam cura & alacritate quàm hucusque didiceris. C. Vtrumque præstaturum tibi recipio.

N O T A E.

EST QVOD ABS TE PETAM) Ich hätte
 etwas von dir zubegere. *Poscere est secun-*
dum Varronem quoties aliquid pro merito nostro
deposcimus: Petere verò, cum aliquid humiliter & pre-
cibus postulamus. Sernius. MEMBRANAM) Non
 solum de chartis pergamenis, verum etiam de pelliculis
 dicitur. Cic. de nat. Deor. Natura oculos membranis
 tenuissimis vestiuit. Membrana ligni, intimus ac te-
 nuissimus cortex, proximè ligno adherens. Diminuti-
 um, membranula. Membranaceum, membranum,
 quod è membrana factum est, seu membranæ similitudi-
 nem habet. CERAM CANDIDAM) Fusco album
 opponitur, nigro candidum. Album natura: candi-
 dum cura fit. Cornel. Fronto.

PROGYMNASMA ⁵²
 DECIMVM TERTIVM.

Litigium.

PAEDAGOGVS, BLAESVLVS, CVR-
 DIOLVS alumni.

PAEDAGOGVS. Germanus tuus, Blæsi-
 le, in discendo est impiger, citoque arri-
 pit omnia, tu autem lentè admodum, &
 ambulas gradu testudineo. B. Quid ergo tam

G S

cre-

crebrò obmutescit, cùm te interrogante respōdendum est? P. Audin' Curtiole? C. Stimulat fratrem meum inuidia, ferre neutiquam potest, cùm abs te laudor. B. Egone gloriolas tuas tibi inuideo? scilicet laudatissimus homulus es, præsertim cùm manè surgendum. Ibi apparet generosum pectus tuum: nam ad lectulum quasi clavis affixus adhærescis. C. Tibi, obtrektor, hoc vitium est: nam ego vocatus soleo me cubili proripere. P. Amborum vna culpa. Mea hoc facit indulgentia: sed aliquando malis mala euenient. B. Nihilo sum te inferior. C. Quid erit impudenter loqui, si hoc non est? nondum declinationes deuorasti. B. Pridem concexi. C. Hebdomade antegressa exarabatur tibi corium, quòd vocabulum iusiurandum, in casus malè inflectebas. B. Et tu ex vno errato colligis inflexiones me nescire? C. Si examineris, utique peccares in plurimis. P. Ne superbi, Blæsule: dabo enim potestatem Curtiolo te excutiendi, & introspicendi penitissimè. B. Habet nihilominus in schola complusculos, quibus palmam cedit. C. At tu interea manes indoctior, quamuis me alij doctiores sint, ut sunt: cæterum vix tres quatuorue ex omni copia. B. Si tam crebris donares munusculis ut tu, forsitan alacrius discerem. C. Imò tum acciperes, si alacrius disceres. Non
ante,

ante, sed post laborem veniunt præmia, si iuste veniunt. B. Abi argutule, consequarte, tamen si nolis. C. si ego te cursarum incipiente consistere, tum me non exæquares: modò, sed etiam anteuerteres. Hoc tu, si speras, despera. P. Satis verborum. Vterq; contendat neruos: sic parentibus, mihi, cognatis futuri quàm charissimi.

N O T A E.

GRADV TESTVDINEO) Id est tardissimo: quid enim tardius testudine? unde & à veteri poeta dicitur tardigrada. Est item vocabulum machinæ bellicæ, de qua dicemus volumine tertio in dialogis militaribus. Ein Mawerbriecher) Itē in edificiis opus cameratū, seu camera, ut in templis & palatiis. Et instrumentum musicū, ein Lauten. INVIDIA) Hoc verbum ambiguum est, & tam in eum conuenit, cui inuidetur, quàm in eum, qui inuidet. Unde aliquem dicere solemus laborare magna inuidia & aliquid esse inuidiosum. Sed Ciceronem audiamus Tuscul. 3. Etenim si sapiens in ægritudinem incideret, posset etiam in misericordiam, posset in inuidentiam: non dixi in inuidiam, quæ tum est cum inuidetur. Ab inuidendo autē inuidentia rectè dici potest, ut effugiamus ambiguum nomen inuidiæ: quod verbum dictum est à nimis inuendo fortunam alterius, Rursus Tuscul. 4. Sed singulis

perturbationibus partes eiusdem generis plures subiunguntur: ut aegritudini inuidia vitandum est enim docendi causa verbo minus usitato: quoniam inuidia non in eo qui inuidet, solum dicitur, sed etiam in eo cui inuidetur.) Vides igitur Tullium fugere verbum, inuidia, quoniam agendi & patiendi notionem habet. Quid autem est inuidia? ipsemet definit paulo post in hunc modum. Est aegritudo suscepta propter alterius, res secundas, quae nihil noceant inuidenti. Nam si quis doleat eius rebus secundis, à quo ipse ledatur, non recte dicitur invidere, ut si Hectori Agamemnon. TIBI HOC VITIVM EST) Du ligst selbst tranck in disem Spital. MALIS MALA EVENIENT) Malum malo medicari, Böß mit bösem vertreiben. Die Rut/macht böse Kinder gut. ARGVTVLE) Argutus, Geschwind/ spitzfindig/ subtil. Litera argutissima, libri argutuli. Argutia acutè & subtiliter dicta.

PROGYMNASMA

DECIMVM QVARTVM.

Hora producta.

P. ATROPHILVS, Z. ACHAEVS.

P. ATROPHILVS. Hæchora tam longa est, ut si dimidiatus sit dies. Z. Mihi pænè annus videtur. P. Retraxit à cursu is, qui horo-

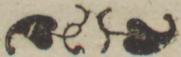
horologium moderatur. Z. Non abest suspicio. Egisset hoc bonus vir antequam scholas ingrederemur. At ille perpetuò post meridiem errorem horologii sui, vel suam potius incuriam ista hora corrigit, ponderaque sursum reuocat: quo in dies singulos fermè ad dimidium horæ, tempus nobis prorogetur, cum alioqui totas quinque hîc sessitemus. P. Vbinam igitur hanc iniustitiam deplorabimus? apud quem de ista iniuria querimoniâ habebimus? Z. Censeo apud Præceptorem. Verùm cum ipsemet non ignoret tempus extendi, & tam leni animo id patiatur, videtur velle nos vltra definitum spatium hîc inter scamna hæsitare: quod tamen sine magna eius quoque molestia fieri non potest. P. Consilium dabo. Z. Da. P. Conueniamus præfectum horologio, eumque totius scholæ verbis rogemus, & honorarium polliceamur, ne nos cruciet amplius: quin posthac non solum non productiores, sed angustiores etiam horas reddat: quippe cum hîc sedemus tãdiu, & immeritò, tempus quod domi ad studia, ad cœnam lusumque relinquitur, necesse est fieri contractius. Z. Nostra ætas, prò

dolor, valde exposita est iniurijs: pueri enim contemnimur facilè, quia
pueri sumus.

N O.

N O T A E.

BONVS VIR) *Ironicum est, quomodo & Germani, Der gut Mann / vsurpant.* PONDERA SVRSVM REVOCAT) *er zeuch die Uhr auff.* QVERIMONIAM) *Idem sunt querimonia, querela, quæstus, conquestio, conquestus. Queri, conqueri, & frequentativum, quiritari. Proprie querimonia certa rei est, querela superuacua. Itaque prior gravitatis est, posterior leuitatis. Cornel. Fronto.* PRÆFECTVM HOROLOGIO) *der Uhr richter.* HONORARIVM POLLICEAMVR) *Honorarium. potest etiam dici sportula, de qua voce principio huius libelli: est enim nihil aliud fere, quam Trinckgest.* NE NOS CVRCIET AMPLIVS) *Damit er uns forcht nimmer verier / vnd seine kurze Stündlein mach.* PRO DOLOR) *Das Gott erbarm.* CONTEMNIMVR FACILE) *Man wil nur die Schuch an uns wischen.*

EX SECVNDO
VOLUMINE.

PROGYM-
NASMA DECIMVM
QVINTVM.

*Sese vestibus exuentes, preces ante
somnia.*

PAEDOTRIBA, IVSTVS, FVLGEN-
TIVS, DEMETRIVS.

PAEDOTRIBA. Quorsum vos cun-
ctamini? detracto amictu vsque ad
subuculam, suo se lecto quisq; com-
mender. Auferte moras, ego actu-
tum huc reuertar. Quod nisi cu-
bantes inuenero, postea virgarum vibicibus
exarati cubabitis. Prænuinciaui cladem: prohi-
bete à vobis vim meam. I. Nescio quomodo
nodus geminus, & arctissimus in ista ligula
coriacea mihi extitit: quæso adiua me, Ful-
genti-

genti. F. Quam multis astrigmentis, & quàm scitè hic subligar thoraci alligauit? D. Sic oportet. Ast ego, aspiciite vt laborem in astrahendis caligis. I. Quare? D. Quia de exambulatione cursuque hodierno pedes & crura affatim sudore immaduerunt. I. Adiuuabo te. F. Mihi verò quis subibit auxilio? I. In quo tandem? F. Vellem sanè alter vestrum purgaret calceos meos: oppidò lutulenti sunt. I. Tute, vt reor, ad istā rem non malè aptus es, & sufficis. Mihi quoque præter me nullus est seruus. F. Hanc cine gratiam refers? phuy, vt olidi sunt calcei tui lintei? I. Mirum ni balsamum spirent, aut pastillos, aut stacten atque casiam oleant: gestaui duabus hebdomadibus. F. Certè quidem pro istis allium, hircum, suem olent. Dares lauandos. I. Darem vtique, si alios retulisset mulier quæ lauat. D. Oh, quid tu Fulgenti hoc tempore & loco de diploide tua puluerem excutis? oculos, aures, nares, faciem mihi comples. Fac modum. An nondum etiam? quin parcis, inquam, mihi *παρέχειν πρᾶγματα*? F. Vbi ergo, & quando excuterem? D. Foris. F. Non ausim foras ire sine thorace. D. Ad fenestram procederes saltem. F. Nec ibi honestum est in indusio conspici à prætereuntibus. D. Par reponam, quod te mordeat. Quorsum tot fibulæ? ad ornatum scilicet surper

peruacaneum, atque ad dissipandas & disperdendas pecunias. F. Tua quid interest? I. Commutemus Demetri cingulos. Eia annuito. D. Tâmnè blanditur oculis tuis meum? I. Et quidem multò ante hunc diem. D. Quid diceret Præceptor? I. Nihil prorsus, ne vereare. D. Qui periculum amat, etiam in releui, nã ille haud mecum sentit. Verùm ego periscelides, seu fascias crurales tuas validius optauerim, quàm tu istanc zonam meam. I. Posterius hoc dicis quàm credidi. At tu, Fulgenti, in arca tam alta, tam longa, tam lata quid habes? F. Quid hoc autem ad te attinet? libros nonnullos philosophicos. D. Hui, philosophicos? F. Ita, philosophicos, quibus me vsurum spero, postquam æui florem contigero: aliquot indusia, femoralia bina, tibialium paria duo, interulam eleganti opere contextam, pileum sericum, & quatuor, tenuissima tela, perque angulos acu picta sudoriala. Adhæc, totidem collaria linea crispata largiter, quibus nouo inuento collum circundare mos increbuit. I. Malo ego collaria indusijs continentia, plana super oram vestis aliquantum proiecta, qualia sacerdotes literatique viri gestant. D. Quàm commodum & decens conopeum hoc, quo muscas & culices arceo? I. Beatus ter & amplius, si quid etiam ad arcendos pulices. D. Obse-

Obsecro, tu mihi armorum tuorum, tegumentorumque pauxillulum commoda, quibus te aduersus illorum insultus morsusque communnire soles atque defendere. F. Væ misero. Vt se isti impudentissimi sceleratissimi que scarificatores meo sanguine hac nocte ingurgitabunt? integros alo exercitus, & sum stigmatizatus toto corpore. D. En præterea lecticam spaciosam, per quam me volutare possum, vt libet. En culcitam plumeam, non vti vestrae, lana inculcatam: puluinar longum, cervical molliissimum, toralia candidissima, stragulam vestem splendidissimam ac principe dignam. I. Ideone arctius dormis quam nos? qui æstate, vt nunc, gausapis tegimur satis: cortinas fericas, tuasque exoticas delicias nihili pendimus. Atat, Præceptor. redit: sileamus, & in lectum perneciter. P. Comprimite linguas. Siccine hoc fieri? An istuc est colere vespertinum silentium? Cras. pro his meritis condigno vos afficiam pretio. Cur non occlusisti valuas Iustæ? I. Oblitus sum. P. Solennem precationem edidistis? immo eam quoque, vt suspicior, obliti estis. Vide quàm parum religiosi sunt isti adolescentes: sic somnũ carpsissent, Dei que, sui que, mei que funditus immemores. Nonne hæc tua hebdomas est Demetri? D. Equidem est. P. Ergo age, dum vestimenta pono ad cubandum,

LIBER SECVNDVS. 155

dum, interea loci piè pronuncia solitas preces,
 & singuli iunctas manus cœlo attollite. D. Om-
 nipotens pater, exuberantissima fons bonorum, qui no-
 Æternam requiem, soporemq; delinimentum ad salutem
 corporum hominibus tribuere dignatus es, tibi gratias
 agimus, cum nos hoc die elementia tua ab omni casu
 aduerso tutos præstitisti: iterumq; rogamus, vt pecca-
 toribus nobis per tormenta & mortem Iesu Christi Fi-
 lij tui, quidquid hodie cogitatione, verbis & actione de-
 liquimus, benignè ignoscas. Tuere nos ista nocte à quo-
 eunq; corporis & animæ periculo. Esto excubitor noster,
 tu, qui nunquam dormitabis, neq; dormies: vt sani ac
 lati expergescamus, & cum gratiarum actione die era-
 stino, atque in omni reliqua vita nostra imperiis atque
 præceptis tuis seruitutē hilarem totis viribus seruamus.
 O Maria virgo, benedicta, inuentrix gratia, mater sa-
 lutis, illos tuos misericordes oculos ad nos conuer-
 te, tu-
 isque precibus commissorum veniam, iustitiamq; veram
 nobis impetra: vt cum supremus, maximeq; formidan-
 dus ille dies aduertit, digni habeamur, qui possimus sta-
 re ante iudicem viuorum ac mortuorum, Dominum no-
 strum IESVM Christum, benedictum fructum ventris
 tui: cui cum Patre & Spiritu sancto honor, virtus
 & fortitudo in omnium sæculorum
 æternitates, Amen.

M IHI QVOQUE PRAETER ME) *In Capt.*
 cum Tyndarus seruus se Philocratem dominum
 esse mentiretur audacissime, Aristophontes
 qui eum in Alide nouerat, ait Hegioni.

Vt scelestus, Hegio, nunc iste ludos hic facit?

*Nam is est seruus ipse, neque praeter se vnquam ei
 seruus fuit.*

STACTEN, ATQVE CASIAM) *Stacteo à στακτώ*
stillo, ipse stillantis myrrha liquor, seu succus è myrrha
expressus. Hinc stactea myrrha. Casia, herba odoris
suauissimi. Virgil. 2. eclog.

Tunc casia atque aliis intexens suauibus herbis

Mollia luteola pingit vicina caltha.

ALLIVM, HIRCV M SVVM) *Si quis nescit adhuc*
quàm gratum odorem spirent hac tria, quid ei melius;
quàm ingentem nasum optabimus? Detestatur alium
Horatius Epondon Ode 3. In Mostell. Traino seruus
urbanus Grumionum villicum, vt grauiter foetentem,
ab se repellens.

at te Iupiter,

Dijq; omnes perdant. Oboluiſti allium.

Germano illuuias, rusticus, hircus, hara suis,

Canis, capra commista.

Respondet ille.

quid tu vis feri?

Non omnes possunt olere vnguenta exotica.

Exotica, id est, peregrina, è remotis locis allata preciosa.

AN NONDVM ETIAM) Hörstu noch nit auf.
 ἀρεχεν πράγματα) Libenter voolas, &
 locutiunculas immiscet comædiis suis Plautus, in qui-
 bus hoc ipsum, quod negotium faceßere, molestiam exhi-
 bere est. Eum imitari non in scribendo solum, verum et-
 iam familiariter cum familiaribus colloquendo, nihil
 prorsus vetat. ZONAM MEAM) Zonam cingulum.
 Ein Gürtel. Zonarius. Ein Gürtler. Diminuti-
 uum zonula. Soluere zonam virginem, est virginitatē
 deponere. Cælū quoq; in quinque zonas diuiditur, de qui-
 bus Virgil. 1. Georg. & Ouid. 1. Metamorph. EN
 CVLCITAM) Caveant pueri, ne culcitam mutant in
 culcitram, Longè enim aliud est illud, quàm hoc. Vide
 ann. vol. 2. GAVSAPINIS) Gausape villosum stran-
 gulum, Ein zottige Deckel ein Kosen. COM-
 PRIMATE LINGVAS) Haltet die Mäuler.

PROGYMNASMA, DECIMVMSEXTVM.

E sumno suscitati, precatio matutina.

CALIXTVS, ADOLPHVS, HENRICVS,
SIMPERTVS.

CALIXTVS. Benedicat nos hodie Deus
 Pater à quo conditi, & Filius, cuius dira
 morte à sempiterna morte vindicati, &
 Spiri-

158 PROGYM. SELECT.

Spiritus sanctus per quem abluti & sanctificati sumus. Iam lucis orto sydere, &c. Surgite contubernales, surgite. Adolphe, Henrice, Symperte. Ecquid audistis? expergiscimini, Tacent. Cernire, ut valuis reclusis charissima se lux infundit. Surrecturine estis, an non? A. Quid tu (malum) nobis ista horribili vociferatione somnum abrumpis? quid gannis? quid vis? atteribilis te agitat. C. Surgendum est tibi, deserendus nidulus. Heus heus surge. A. Cessas hoc clamoris edere. Enimuero profectò non possum. C. Profectò potes. A. Conniui potius hac nocte quàm dormiui, eamque plenam timoribus & miserijs habui: plumbeum gero caput. C. Er cuiusnam erant illi rhonchi? A. Nullos sensi rhonchos, absiste hinc. C. Non igitur verum loqueris, te conniuisse: somno approbè irrigatus, summersusque iacuisti, si rhonchos, & quidem tantos, minimè sensisti: ego sensi. Surge, non piger, sed ipsamet pigritia. A. Ah Calixte, nimis hoc quidem inhumane, & valde importunè: sine pauxillum: sic tibi obtingant, quæcunque exoptas bona. C. Littori loqueris. Henrice, corripe è strato corpus. H. Quota est hora? C. Quinta. H. Erratis uterque, tu & horologium. Adhuc nox atra caua circumvolat ymbra. C. Scilicet in oculis tuis. Faxo mox adducatur faber, qui for-

cipi-

cipibus illos tibi aperiat. Excute noctem dormitator. Quin surgis? H. Obtundis, iam primum versaui me in alterum latus. C. O Christe, etiam hic stertere vult in meridiem. In eodem ludo videntur docti ad somnolentiam. Sed est vocis sat. Symperte surge. S. Dictum ac factum, surgo. C. Te laudo, haud somniculosus es. Vos nisi e vestigio surrexeritis, renuntiabo Magistro, vt vapuletis pro ientaculo. A. Quod tibi Deus OPT. MAX. pro tuo prandio largiatur. Facestant minæ. C. Vt oscitant? vt brachia tanquam in cruce suffigendi distorquent? vt capita scalpunt? vt oculos fricant? quasi vesper tiliones lucem indignantur. H. Nonne hic dies est festus? S. Cur tu istuc quæris? H. Quia de more ad sextam liceret somno recreari. S. Negotiosus, seu profestus es, non festus. Sed conticescite dum solitam precationem expedio: attendite, animosque vestros ad Deum transferte. A. Hoc agimus. S. *Æternæ mundi opifex, tibi gratias, quas nostræ mentes capiunt, cū nos hac transacta nocte viuos, incolumes, & omnis macule puros atq; integros tuam misericordia conseruasti. Oramus te per bonitatem tuam, cum istac luce, cuius primordium videmus, veræ Catholicæq; fidei lucem, emendationem vitæ nostræ, securitatem mentis, & diuinæ consolationis tuæ lætitiā nobis hodie, & quo ad vixerimus, concedas: Tibi corpora, tibi*
animas

160 PROGYM. SELECT.

animas nostras, introitum & exitum, vitam atque obitum, omnia deniq; nostra commendamus ac tradimus. Misere nostri Domine, misere nostri. S. Maria, in tuam custodiam & clientelam nos recipe. Ora pro nobis peccatoribus. Amen.

N O T A E.

ATRA BILIS TE AGIS) Ich meyne du
senest besessen. PLUMBEVM GERO CA
PVT) Graue met allatū est plumbum : idcirco
quæ grauiæ & tarda sunt, vocamus plumbea. Dicitur
itē in rebus ingenij, vt plumbeum argumentum, & per
metaphorā, plumbeus pugio. In physis, in dialecticis
plumbeus, Ungelehrt / tölpisch / ein Knopff.
Plumbarius, ein Bleugießer. Plumbare, Verlöten.
Plumbatura, ferruminatio, Verlötung. SOMNE
APPROBE IRRIGATVS) Cic. de Senect. Iam verò
videtis nihil morti esse tam simile, quàm somnum. In
somnia, id est, dormiendo. Somnum tenere, sicut risum te-
nere. Sich vom schlaffen oder lachen enthaltē.
Somnum capere. Somnus me complexus est, Somnū re-
petiui. Barbarus, ego iterum ini ad lectū. IPSAM ET
PIGRITIA) In reprehensionibus, exaggerēde rei caus-
sa, solemne est bonis scriptoribus abstracta quæ vocan-
tur, pro concretis adhibere. Ciceronis sunt, prodigium
Reipub. odium publicum populi, publica pestes sociorū,
provinciarum vastitates, bustum Reipub. portentum,
cœnum, scelus, sex ciuitatum. Plauti. Scelerum caput,
Arche-

*Acherontis pabulum, perlecebre, perniciēs, exitium
 adolescentum de meretricibus, stabulum nequitiae. Ca-
 tullus, stupor, lutum, lupanar. Martial. Non vitiosus ho-
 mo es Zoile, sed vitium. LITTORI LOQVERIS)
 Du blasest in hollen Hafen. IN CRUCE SVF-
 FIGENDI) crucifigi latinum non est. In crucem agi,
 in crucem suffigi, cruci affigi, in crucem tolli, cruce affi-
 ci: hæc latina sunt. VESPERTILIONES LUCEM
 INDIGNANTVR) Exponens Mineidum Thebana-
 rum sororum in vespertiliones metamorphosin Ouid.
 lib. 4. in extrema fabula sic ait:*

non illas pluma leuauit;

Sustinuere tamen se pellucetibus alis.

Conatæq; loqui minimam pro corpore vocem

Emittunt, peraguntq; leui stridore querelas:

Tectaq; non syluas celebrant: lucemq; perosa

Nocte volant, seroq; tenent à vespere nomen.

PROGYMNASMA DECIMVM SEPTIMVM.

Vestientes se, & reliqua peragentes.

II D E M.

CALIXTVS. Adolphe. A. Hem, quid est?
 C. Veni huc sis. A. Quid hic domo vult?
 C. Quid ais? A: Qua de re? C. Cur piget
 te magis attrahere sursum caligas, thoraci que

H

astri.

astringentis istis, quæ plurima dependent sub-
 ligare: ut pulchrè, sine plicis atque rugis adhe-
 reant pedibus undique, uti meas vides adhe-
 rere? Nam hoc negligere quid est aliud, quam
 segnè & desidiosum velle argui? A. Nouimus te
 Φιλόκαλον, & mundiorè ipsa munditia. Por-
 ro meas ille indoctus sartor nimium laxas, ni-
 mium longas fecit, nihil attrahendo proficio.
 S. Tunc fregisti hanc matulam Henrice? H. A-
 page cum isthac in simulatione: nuces iuglan-
 des, castaneas, amygdalas fregi multas, hoc
 scio. Quis autem pectinem meum sublegit?
 C. Ne clama, hem illum tibi. Ego ante usus sum,
 quàm tu expectatus es, quia meum nescio ubi
 deposuerim. S. In riscò videbam heri. C. Vi-
 sam. Rem elocutus es, hic est. Pecte igitur ca-
 put, Adolphe. Primum, uti suadent medici, ra-
 dijs rarioribus, tum densioribus, & à brechi-
 mate in occiput: rursusq; ab occipite in sin-
 ciput ducito: sic enim pori aperiuntur, & ex-
 halationibus caput leuatur. A. Obtempero, ac
 vellem hanc me citius medicinam docuisses.
 Da inductorium, calcei sunt angusti & breues.
 S. Ut stridet sponda mea? ut item crepidæ meæ,
 & hoc quod calco catapetasma scirpeum? C.
 Fulmenta lecticæ tuæ, Adolphe, quàm cario-
 sa sunt? A. Non minus tua, si aspicias. Et, si
 scruteris, forsitan musculos aliquot inuenies,
 quos

quos tibi culcita tua stramentitia progenuerit.
 C. Sentirem, si quid esset vernularum isto-
 rum domi meæ procreatum. H. Globulos
 thoraci assutos vnumquemque oculo suo fac-
 indas, Adolphe: ne vt ventriosi & abdomina,
 eo infra aperto, sub interiore tunica ventricu-
 lum tuum spectandum ingeras. A. Euge,
 calceolos tuos niditissimos vinculis suis ob-
 liga, ne laxi in pede hæreant. C. Hic tapes de
 pariete cadet, tot passim abiunctis annulis,
 quibus ad vncinulos suspendebatur. Symper-
 te, providebis vt commodius pendeat. S. Pro-
 uidebo. Quò pedem, Adolphe? A. Etiam
 tu interrogas? deorsum ad abluendam frigi-
 da & faciem & manus. Cæterum guttus, &
 pollubrum, vt scitis, immunda sunt. Demus
 ancillæ teruntios aliquot, vt permundet: in-
 terim ad salientem lauemus in atrio. C. Con-
 tinuò te sequemur. Tolle tecum lintea, qui-
 bus nos extergimus postquam lauimus. S. Tu,
 Henrice, vt aspersus es atramento? vt digitos
 habes sordidatos? calida opus sit tibi, non fri-
 gida, & pondo smignatis. H. Eo diligentius
 lauabo. S. Frica item cilia, & palpebras, sunt
 ibi sordes: nec minùs auriculas, & gargariza-
 bis, ter, quod ad fauces collumque purgan-
 dum valet. H. Doctum ne doceas. C. Eamus,
 ego obserabo cubiculum. S. Clauim autem

164 PROGYM. SELECT.

in porta relinque vt nuper: vnde cleptarum irrepens quispiam, iterum mihi scabellum auferat, & puluillos deinde: ac nisi grauis sit nimium, grabatum cum ipso lecto & toralibus. C. Nullus est hoc meticulosus æquè. S. Si spondes te damnum præstaturum, non metuam. C. Spondeat Henricus, mihi non est otium. H. Aia' verò? C. Certè inquam.

N O T A E.

THORACI SVBLIGARE CALIGAS) sic cinne stlẽ. NOVIMVS TE Φιλόκαλον)

Isocrates ad Demonicum Φιλοκαλίαν in vestibus, id est, ornatum & munditiam laudat. καλλωπισμὸν luxum vituperat. HANC MATV. LAM) matella diminutum. Pythagoræ symbolum: cibum in matellam ne immittas. Id est, sordidos & inhonestos homines ne alas. Plutarchus aliter. Sapientem sermonem non immittendum in scelerati hominis animum: vt in Euangelio quoq; docemur, non esse projiciendas margaritas ante porcos. Indignus qui matellam illi porrigat. Er ist nicht werth daß er ihm die Schüch solt aufziehen/ Er kan im nicht das Wasser-saugen. FVLMENTA LECTICAE, Die Böhstollẽ. VERNVLARVM) Verna ex seruo aut serua domi nostræ natus. Vernaculum quidquid domi nostræ nascitur, & quotidianum est, Mos vernaculus

culus, vernacula festiuitas, vernacula lingua. Vernile idem quod seruale, seu scurrile, adulatorium. Vernilitas scurrilitas, & quod ingenuo contrarium est. Verniliter scurriliter, seu adulatorie. ET ABDOMINA) Abdomen est pars corporis ab imo pectore ad pubem. Translatè vitium ventris, quam barbari gulositatem vocāt. Natus abdomini, voluptas abdominis, inseruire, indulgere abdomini. Atq; vt gula studiosos vocamus ventres, sic eosdem poterimus vocare abdomina, quoniam abdomini eidem student. Germani. Schmerbauch. QVO PEDEM?) Wohin? TERVNTIOS ALI- QVOT) Ein par Dierer. AD SALIENTEM) Beim Köhrtaffen. DAMNVN PRAESTATVRVM) Gut für den Schaden seyn. Cicer. pro Sestio. Communem & incertum casum, neq; vitare quispiam nostrum, neque praestare vllō pacto potest. AIN VERO? Ist es aber wahr?

PROGYMNASMA^{5.} DECIMVM OCTAVVM.

Mores in cubiculo, in lecto.

PAEDONOMVS, VICTOR, CYRLACVS,
THEODORVS, ALII.

PAEDONOMVS. Quosdam in angulo col-
latis capitibus confusitantes intueor.
Victor Victor, quid nugarum? V. Nihil. P.

Hic puer quotiescunque interrogatur, quid faciat, aut quid fabulatus sit, hoc solum respondet, nihil. Si tandem contrà verberibus te obsevero, aut colaphis caput tuum implevero, non erit, opinor, cur fleas, quia nihil tibi fecero. C. De tabella loquebamur. P. De qua tabella? C. Quæ introrsus ad cubiculi ianuam appensa cernitur, morumque cubicularium præcepta continet, quæ tu annum abhinc nobis dedisti. Aiebam igitur ea hodie de more legenda publicè, Victor à me dissentire, quod mensis nondum totus præterisset. T. Immò, ut sis sciens Victor, hesternus dies Maium clausit, & hodie Kalend. Iunias egimus. An ita est? A. Ita est. P. Custodiat ergo mos, & ne ante quieti tradantur corpora, quàm leges recitentur. Aduertite aures, & in quam, quâsue hætenus quisque commisit, in eas ne committat de cætero, magnopere caueat. Quis leget? T. Ego legam, si mandas. P. Age, hanc cistam conscende, & voce elata, intelligenter, ac distinctè.

T. *A cubiculo omnes profana, impudica, stultæ imagines absunto: earum loco sacras, pudicas, hominum, qui in laude vixerunt, quosq; in calum merita vocauerunt, reponunto.* P. Decet animum accipere formas rerum honestissimas, de quibus tum cogitet, quas somniat, & in quibus corpus iucundè
obtur-

obdormiscat. Quare autem prima, quæ nascente, & vltima, quæ occidente die contuemur, honesta ac pia non sint? & cur non potius mentem ad virtutis amorem, ad Deum & caelestia erigant, quàm sua deformi, abiecta, & ridicula specie ad res humiles, sordidas, turpes ac leues rapiant? C. Victor ad caput lecticæ suæ affixit imaginem Bacchi, coloribus variatam. Insidet asello, gestat vexillum, in quo sunt sarcinina, pocula, placentæ, pulli gallinacci, & vasculum vinarium. Stipant illum cum ventre collatiuo satellites, coronati pampinis, (vt ipsemet Liber) botris in orbem dependentibus. P. Hem, quæ hæc est fabula? C. Ecce tibi portentum. P. Lenicule puer, quid tibi voluisti cum hac monstruosissima effigie? placet hoc tibi? istæ sunt cogitationes tuæ cum surgis, cum lecto te credis? hæc cene somnia? Visne tu comes Bacchi, an Musarum fieri? Ego te pro istis factis vlciscar probè. V. Quia pulchra & iocosa est, ideo affixi: & dederat mihi frater meus. P. Non inuenisses alium locum vbi affigeres? V. Hic tutissimus videbatur. P. Extemplò refuge, & in conspectu omnium conscinde. Malam rem non effugies, si posthac quidquam simile: nec tu, nec reliqui omnes.

T. Clamorem & colloquia penitus vitanto: si quid

dicere, necessum fuerit, summissa voce, & paucis transigunt: silentium sanctè obseruant.

Seu cum surgunt, seseq; amiciunt, seu cum stratis se commissuri vestimenta exuunt, verecundie rationem maximam ducunt. Corpus quoad licebit opertum semper habent. P. Flagitij principium est nudare inter ciues corpora, scripsit poeta quidam verus. Nec mulier modò cum veste verecundiam exuit, ut inquit Herodotus, verum etiam adulescens, ut ego affirmare non dubito. T. Ad vicini lectum ne accedunt, neque per cubicula cœtus celebrant.

Scopulas vestiarias, seu verricula setacea in cubiculo appendunt, illisq; ad purgandas vestes crebrius utitur.

Fenestras ubi sudum erit aperiunt, aerem inclusum & densatum rarefcere, & puriorem fieri permittunt.

Antequam decumbant, & mane cum surgunt, in frontem & pectus salutiferam S. Crucis notam exprimunt: preces prescriptas adiungunt. P. Facitne hæc, pueri? A. Facimus. P. Bene nuncias. Si falsitatis vos comperero, pessimo loco sita erit res vestra: pœnas quam atrocissimas à vobis reposcam. T. Cum surrexerint alium deiciunt, lectum componunt, caput pectunt, manus & faciem lavant, os probe eluunt.

A qualicunq; cuiuscunq; generis sorditudine sese liberos prastant. P. Apud quemcunque inuentus fuerit vnus pediculus, ille tribunus pedicularis

cularis renuntiabitur, & curabit, ne quid alij
cuiusmodi morbo laborent.

T. Linthea lecticaria, indusia, strophiala die præstituta ad lauandum danto. P. Haftenus quæ extra lectum seruanda sunt: nunc quæ in ipso lecto.

T. Lectum ubi occupauerint, verbum ne edunto.

Sine intima tunica somnum nunquam nusquam inuentum.

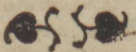
Ne corpus huc illuc iactanto, nène malè cooperti iacento.

Nène proni, nène supini, sed in latus dexterum cubanto, brachijs decussatim cõpositis, vt similitudo crucis exprimatyr. P. Hic mos admodum pius est, & laudabilis, traditus etiam ab ijs, qui de formandis adolescentum moribus scripserunt.

T. Si necessitate flagitante cum sodali subuerint aliquando, quieti sunt, stragula ad se ne attrahunto.

A rhonchis abstinere se assuescunto. P. Nimirum, quod per se patet, vt dormire detur cæteris. Si solus fueris, da fræna rhonchis. Quanquam ita pacatè, ac sine sonitu corpus somno reficere, vt id nemo sentiat, est commendatione dignum.

T. In singulos menses hæc leges recitando iteranto.

N O T A E.

CONSVSVRRANTES) *Susurrus* tenue & summiſſum murmur, ut frondium in arboribus, amnium & rivulorum labentium, item apicularum. *Susurro, susurratio. Itē susurro. Ein Ohrenblasen. Confusurrare, insusurrare. AD IANVAM*) *Fores* proprie dicuntur, quæ foris aperiuntur: *valvæ* autem sunt, ut dicit Varro, quæ reuoluuntur, et se velant: *ianua* vero est primus domus ingressus, dicta, quia Iano consecratum est omne principium. *Cetera intra ianuam ostia vocantur generaliter, siue valvæ sint, siue fores. Seruius. INTELLIGENTER*) Cum dicimus, *intelligenter loqui*, disputare quempiam, aduerbium illud non ad loquentem, aut disputantem, sed ad audientem pertinet, & est, quod aliàs sæpe audivisti à barbaris, intelligibiliter. *Cic. Part. Intelligenter autem ut audiamur, & attente, à rebus ipsis ordiendum est. A CVBICVLO*) immò etiam à musæo, triclinio, à quibuscunq; domus locis atq; conclavibus. Quid namq; illiberalius, quàm huiusmodi imaginum aspectus recreari? *EGO TE PRO ISTIS FACTIS, &c.*) *Vlcisci* dicimur etiam illum, de quo vindictam sumimus. *Zeh wil dich darumb recht schaffen hernemen. EXTEMPO REFIGE*) reiß geschwind herab. *Virgil. 6. Aeneid. fixit leges pretio atque refixit. COËTVS CELEBRANTO*) Zusammen lauffen / kommen od. stehet wie man zu Augspurg auff dem Berle thut!

est cœtus celebrare. Virgil. 1. *Æneid.* Et vos ô Tyrq
cœtum celebrare frequentes. BENE NVNTIAS) D
ist recht. PESSIMO LOCO SITA ERIT) Es
wird euch gar vbel gehē. TRIBVNVS PED
CVLARIS) Läuſnuogt. NEVE PRONI, NE
VE SVPINI) Weder auff dem Bauch / noch
auff dem Rücken.

PROGYMNASMA¹³²

DECIMVM NONVM.

*Compositio corporis inter colloquendum,
& consuetudines rusticanae.*

ADELPHVS, EVLALIVS.

ADELPHVS. Peruellem, Eulali, si esset ti
bi complacitum, quod in Grammati
cis, idem in iis præceptionibus institu
tum teneremus, quibus morum laudabilium
rationes in Gymnasio explicatae sunt: vt alter
scilicet alterum super illis interrogaret: quo &
tenacius inhaerent in mentibus quæ mansis
sent, & eodem reuocarentur quæ effluxissent.
E. Bonum & æquum oras, Adelphe: tam mea
quàm tua caussa volo. A. Per triduum proxi
mè transactum de cōgressionibus disputatum
esse scis. Quamobrem de ijs compendiò collo
quamur, si videtur. E. Mihi verò. A. In capite.

primo partes interrogandi, in reliquis respon-
 dendi sumam ego: nisi tu aliud vis. E. Velle tuū
 volo. A. Quod erat primū? E. Quis totius cor-
 poris status deceret adolefcētem in colloquio.
 A. Apud viros auctoritate, grauitate, amplitu-
 dine aliqua præcellentes cum sit astandum &
 loquendum aperto capite, tenendūſne interim
 ſub axilla pileus? an in manibus habendus ille
 quidem, circumagendus tamen ſenſim in or-
 bē? an inde villi decerpēdi? an puluiſculus
 decutiendus? E. Oh, nequaquam. Iſti agricola-
 rum, & aurigarum ſolœciſmi ſunt. Sinistra pi-
 leum teneat, dexteraque ad pectus, ſeu vmbili-
 cum quā leuiſſimē admoveatur. A. Hoc cine
 modo? E. Hoc ipſo. A. Quid oculi & vultus? E.
 Amico lumīne intueendus, qui cum ſermonem
 exſequimur, non toruiter, non impudenter,
 non ferociter. Facies in rubore, proinde vt ſi
 ſudaret, non abſtergenda, nec alioſum con-
 uertenda, nec commutanda: verū in eodem
 habitu conſtanter conſeruanda. A. Explana
 hoc. T. Prohibemur iam criſpare naſum, iam
 frontem nubibus obducere, & conſulcare, iam
 attollere ſupercilia, iam diſtorquere labra, iam
 hiare faucibus. A. Qualis animi hæc putas ar-
 gumenta? E. Ventroſiſſimi, imprimiſque teme-
 rarij. A. Quid habes monere de capite? E. Sunt
 qui illud quietum tenere haud queunt. Sunt
 qui

qui ipsum quatientes petita negant. Quosdam videmus eo reducto alios accersere. Alios fricare occipitium vel quatuor digitis, vel vno etiam, quod olim reprehensum est in Pompeio, vt mea est memoria. Horum nihil committendum: vt neque adducendi humeri, agitando brachia, quasi muscas abigeremus, neque digitis exercendæ argutiæ, vacillandumue pedibus, sed in vestigio primo consistendum. A. Superest de tussi & sreatu. E. Quod necessitas non coegerit, vitandum est: obturbantur enim loquentes. A. Si inter amicos, sodales ac familiares de vtilibus honestisque rebus sit introductum colloquium, an me tum ibi qd dormire deceat? E. Nisi hoc deceat, præbere opinionem isto facto, quasi præsentis in contemptionem nobis venerint, & ipsorum sermones cum aspernatione audiamus. Largiter quosdam in eo vsque ad rhonchos delinquentes obseruaui, quibus item saliuâ in barbâ defluebat. A. In confessu confabulantium quid cauendum? E. Ne exsurgamus, & interea per conclaue inambulemus. A. Quid præterea? E. Ne corpus iterum iterumque commoueamus, & nunc quidem in hoc, statim in aliud nos latus conuertamus. Ab agro etiam sunt, qui eo ipso tempore, si quam secum ferunt ad se conscriptam epistolam, educunt, & marsupio, & in conspe-

tu

Atque omnium taciti legunt: quiq; cultello vni-
 gues refecare non erubescunt: veluti si aut ne-
 mo adesset, aut qui adsunt, caules ac fungi es-
 sent. A. Ad cætera prolabamur. Tu interroga.
 E. Imò tu interroga. A. Respondere iam malo.
 E. Non luctabor tecum, interrogabo.

N O T A E.

TAM MEA QVAM TVA CAVSA VOLO
 Es ist mir so wol von nöhten / als dir.
 VELLE TVVM VOLO) Dein Will/
 mein Will SVB AXILLA) vnder der Achsel.
Axa, & diminutivum, axilla, concavitas sub brachijs
Hircum sub alis vocavit, Catullus fætorem ex sudore
sub brachijs existentem. PILEVS) etiam pileum, neu-
tro genere. Plaut. Te obsecro, Lyde, pileum meum, mi
sodalis, mea salubritas. AGRICOLARVM ET
 AVRIGARVM SOLOECISMI) Disß seynd
 Bawrn vnd Fuhmans Possen / oder Zucht.
 AMICO LVMINE) Mit freundelichen Au-
 gen. Lumen pro oculo poetis maximè vsitatu: quoni-
 am sine illo in carcere quodam tenebrosissimo corpus ho-
 minis versari videtur. Habet hoc verbum in translatio-
 ne nõ parvam elegantiam, cum dicimus aliquem lumē
 civitatis, lumen orbis, lumen senatus, Item lumē ingenij,
 lumen probitatis & virtutis. Omnibus istis declaratur
 quaedam prestantia, & excellentia singularis. VEN-
 TO

TOSISSIMI) *Ventosum*, quod est vento plenum, ut
ventosa regio, aer ventosus. Translatè pro inani, iacta-
 ti, leui, inconstante ponitur. Cicer. epist. lib. II. In primis
 rogo te, ad hominem ventosissimum *Lepidum* mittas.
 Philip. 2. Imperium populare & *ventosum*. Plin. Pa-
 neg. Superbiebat *ventosa* & insolens natio. TEME-
 RARI) Discrimen est inter audaces ac temerarios, si-
 militerq; inter audaciam & temeritatem. In illis enim
 interdum est aliquid consilij: in his nihil unquam.
 CAVLES ET FVNGOS) *Fungus* per translationē
 sensus expers, stolidus, tardus, stupidus, nullius pretij.
 Plaut. Bacchid. Adeon^r me fuisse fungum, ut qui illū
 crederem? Infrā. Iam nihil sapit: Nec sentit: tanti est
 quanti fungus putridus. Et rursus. Stulti, stolidi, fa-
 tui, fungi, hardi, blenni, buccones.

PROGYMNASMA ²⁷

VIGESIMVM.

*Instruere, & adornare
 mensam.*

SERGIVS, PROCOPIVS

familiares serui.

SERGIVS. Ecquid audisti de OEconomō,
 Procopi, hodie in ædibus nostris instru-
 endum conuiuium? P. Nullum verbum.
 S. He-

S. Herus amicos quatuor vocauit, principes huius ciuitatis, eruntque missus non pauci. Lepores, capi, perdices, truttæ, salmones, & aliæ conuiuantium deliciæ apponentur, quas modò prætereunti mihi apud culinam cocus memorauit memoriter, & ipsa enumeratione me in lassitudinem dedit. P. Quid ais? S. Audinunciam. Nos alia alijs, cuique famulo suum munus relinquamus: quod nostrum est præstemus sedulò, mensamque suis rebus & apparatu instruamus. P. In me nihil est moræ. S. Bene factum, quod ancillula euerrit scopis hora sexta triclinium: alioqui tu euerrere debuisses. P. Tu debuisses. S. Tu debuisses. Vtinam quoque pollubrum lauisset, sordet. Sed imperabo ipsi, etiamnum poterit. P. Ad orbiculatam hanc accubabunt, opinor. S. Planum id quidem est. P. Tu mappas à famula atricensi poscas, illas arte laboratas, nosti: ego tapetum viride quæram, quo primùm mensa conuestiatur. S. Poscam. P. Cur tam sero redis? S. Mulierem illam sursum & deorsum cursitando quærare me oportuit. P. Consternamus ergo mensam. En constrata est. Nunc stanneas quadras afferam, & orbiculum, cui patinæ superponentur, vt mappæ ne polluantur. Quot discumbent? S. Octo. P. Quid ita? S. Illi quatuor primarij ciues inuitati, herus, hera maior, filius

filius herilis, hera minor. P. Tibi cochlearia pedunculis inauratis, & cultri manubriis argenteis curæ sint. S. De fale in pila contuso tria salina imple. P. Ecce. Curram nunc in cellam promptuariam, apportabo canistrū cum pane primario & candido: nam secundarius hinc exulabit hodie. S. Sellas ego conquiram. P. Vt promum condum timere sensi modò, ne nos de pane isto comederemus interea loci. Pumex non æquè aridus est, vthic senex. S. Parcus, sordidus, tenax & pertinax est. P. Ipse quoque sollem obstringit ob gulam, ne quid animæ amittat dormiens. S. Nec me animi fallit, cellarium in metu futurum, ne gustemus de vino. Profectò pitissabimus, dum per domum cum cirneis, lagenis, cantharis ambulabimus. Nec verò quisquam est tam ingenio duro, quin vbi quidquam occasionis sit, sibi faciat bene. Impone cuilibet quadræ panem suum, & tege mappula. P. Nondum postulavi recens lotas: nam quæ in hac capsula, maculis iam sordent. Vado petiturum. S. Cursim ito. P. Hic ero, cum illic censebis esse me. Adsum, quid iam deest? S. Vas refrigeratorium, in quod canophorum & canthari deponantur: nunc enim æstus hiulcat agros, quippe mense Iulio. Item aliud, cuprea illa trulla, in qua crystallina pocula, & argentea eluantur. Sed hæc postremo

mò. Iam abacum oneremus. Defer quadras plures, vt permutare ad singulos missus, & quoties opus fuerit, cominodè possimus. Iam de pane cibario paniceas quadras desecato, quæ cibis substernantur, qui mos est aulicus. Mi Procopi, afferto etiam sportulam, in quam reliquæ ciborum, & ossicula de quadris à mensa ablatis proiiciantur. P. En attuli. S. Euge, optimè. P. Simul abeamus ad afferendas pateras, phialas, scyphos, culullos, cymbia, ciboria, chrysendeta, anaglypta, toreumata, cælata, non cælata pocula, quamuis omnibus vsuri non sint: vt domitius noster à poculis haud inops esse videatur. S. Meritò, hæc enim eius arma sunt, cum sit helluo, non libtorum sed Liberi, & hinc vsque ad sidera notus. P. Habet hunc morbum. Quid iam desideratur? S. Magnum illud malluium argenteum, marginibus seu labris inauratis, cum suo vrceo, vnde manibus lymphas demus: & tonsis mantilia villis. P. Curauero, hem tibi. Quid insuper? S. Vt suffitum thuris spargamus per triclinium, quando accumbendum erit, & in tempore de vino è cadis hauriendo cellarium admoncamus: non illo ignobili & cibario, quo assidua gulæ nostræ lauantur, neque de fugiente ac dubio, aut acescente: sed honorario, Falerno, Cretico. Scis? S. Teneo istuc satis. Qui agent dapi-

dapiferos? S. Libanus & Stasimus, pocillato-
res nos duo. Delancibus, catinis, scutellis & pa-
tellis rogabimus homines, vt nobis aliquantil-
lum asseruent, non repugnante coco, qui nos
amat. Petitionem nostram curæ habebunt vti-
que. P. Idipsum meditabamur ego venterque
meus: in quo intestina præ inanitate horren-
dum murmurant.

N O T A E.

INSTRVENDVM CONVIVIVM) *Convivium*
maiores appellarunt accubationē illam epulārē ami-
corum, quia vitæ coniunctionem haberet. Cic. in
Cato. Loquendi genera notanda sunt. Instruere, parare,
ornare, apparare, concelebrare, agere, agitare, inire, con-
vivium. **MISSVS)** Ein Tischtracht oder Richt.
HERA MAIOR) Die Hauffraw. *Hera minor.*
Die älteste Tochter. Herus minor. Der älteste
SOHN. **CELLAM PROMPTVARIAM)** Cella &
cellarium à celandis ac reponendis rebus esculentis & po-
culentis dicuntur. Cella vinaria, olearia, mellaria, pena-
ria. Cella item sacration pars templi. *Virgil. I. Aeneid.*
caernulas fauorum in alveariis cellas vocavit. Dimi-
nutum cellula. **PROMVM CONDVM)** *Plaut.* con-
dus promus suus, procurator peni, **INTEREA LOCI)**
Unum verbum, quo frequenter est usus Sallustius, vti
Plautus Menech. & Psand. cuius est etiam, adhuc loco-

180. PROGYM. SELECT.

rum. PARCVS) De origine & causa huius vocabuli
Gellius lib. 3. cap. 19. FOLLEM OBSTRINGIT
OB GVLAM) In *Aulularia*. *Plant.* sub persona
Strobili serui auarum senem Euclionem ita depingit.

Suam rem peruisse, seq; eradicarier,

Quin diuū atq; hominum. clamat continuo fidem,

De suo tigillo sumus si quod exit foras.

Quin cū it dormitum, follem obstringit ob gulam.

C. Cur? S. ne quid animæ sorte amittat dormiens.

Aquam hercle plorat, cū lauat, profundere.

Sed quid sit illud: follem obstringit ob gulam, aliter

Lamb. explanat, quā vulgus intelligendum putat.

PROFECTO. PITISSABIMVS) Wir wöllen

tieff genug in die Kautē sehen. NEC VERO

QVISQVAM EST) Es ist kein Dörfflein so

klein/es hat deß Jars ein mal Kirchwenhe.

PATERAS, PHIALAS) Docebit qualia pocula sint

hæc singula Nomenclator, & Baysius de vasculis. PO-

CILLATOR) à poculis, à Græcis ποῦλλος. Ca-

tull. Minister veluti puer faleri. Vbi Muretus: nam

in hac re ministrandi verbum propriè admodum po-

nitur. Cic. Frumētaria. Cū in eis conuiuio symphoniæ

caneretur, maximisq; poculis ministraretur. HOR-

RENDVM MVRMVRANT) *Plant.* Cas. mihi in-

amita te iamdudum intestina mormurant. Manech.

MED. Dic mihi, an vnquam tibi intestina crepant.

quod sentias?

ME. Vbi satur sum, nulla crepitans, quando esuris

tum crepant,

PRO-